

18. Touraine A. Modernity and Cultural Specificities. 1988. International Social Science Journal. № 18. 443–457.

References :

1. «V sravnenii»: Natsionalnyi ne znachit narodnyi. Neskolko slov o kulturologicheskoy dihotomii. 2016. ["In comparison": The national does not mean the folk. A few words about the culturological dichotomy]. Available at: http://concepture.club/post/rubrika_2021/nacija-i-narod [In Russian].
2. Demokraticheskie perehody: krugliy stol zhurnala «Polis». 1999. [Democratic transitions: round table in the magazine "Polis"]. In : Polis. Vol. 3, pp. 30–52. [In Russian].
3. Identychnist' hromadyan Ukrayiny v novykh umovakh: stan, tendentsiyi, rehional'ni osoblyvosti. Informatsiyno-analitychni materialy do Fakhovoyi diskusiyi «Formuvannya spil'noyi identychnosti hromadyan Ukrayiny: perspektyvy ta vykyky». 2016. [Identity of Ukrainian citizens in the new conditions: state, trends, regional peculiarities. Information and analytical materials for the Professional discussion "Formation of the common identity of Ukrainian citizens: perspectives and challenges"]. 103 p. [In Ukrainian].
4. Kapustin, B. G. 2001. Konets «tranzitologii»? O teoreticheskoy osmyslenii pervogo postkommunisticheskogo desyatiletia. [The End of "Transitology"? On the theoretical interpretation of the first post-communist decade]. In : Polis. Vol. 4. pp. 6–26. [In Russian].
5. Kravchenko, B. 1997. Sotsial'ni zminy i natsional'na svidomist' v Ukrayini XX st. [Social changes and national consciousness in Ukraine of the twentieth century]. 423 p. [In Ukrainian].
6. Nahorna, L. P. 2005. Politychna mova i movna polityka: diapazon mozhlyvostey politychnoyi linhvistyky [Political language and linguistic politics: the range of possibilities of political linguistics]. 315 p. [In Ukrainian].
7. Obushniy, M. I. 1998. Etnos i natsiya: problemy identychnosti [Ethnic and Nation: Problems of Identity], 204 p. [In Ukrainian].
8. Pereguda, Y. V. 2013. Vykonavcha vlada Ukrayiny: polityko-pravovi aspekty modernizatsiyi : monohrafiya [Executive power of Ukraine: political and legal aspects of modernization: monograph] 408 p. [In Ukrainian].
9. Pereguda, Y. V. 2017. Polityka enerhoefektyvnosti ta enerhozberezhennya: neobkhdnist' novykh pidkhodiv [Energy Efficiency and Energy Saving Policy: The Need for New Approaches]. In : Politicus. Vol. 4. pp. 75-78. [In Ukrainian].
10. Libanova E. M., ed. 2015. Polityka intehratsiyi ukraiyins'koho suspil'stva v konteksti vykykyv ta zahroz podiy na Donbasi (natsional'na dopovid') [Policy of integration of Ukrainian society in the context of the challenges and threats of events in the Donbass (national report)]. 363 p. [In Ukrainian].
11. Rozumniy, M. M. 2011. Polityka identychnosti: osnovni zavdannya ta mekhanizmy realizatsiyi. Naukova dopovid' [Identity politics: main tasks and mechanisms of realization. Scientific report]. 23 p. [In Ukrainian].
12. Eizenstadt, S. 1999. Revolyutsyya y preobrazovanye obshchestv. Sravnytel'noe yzuchenyе tsyvylyzatsyy [Revolution and the transformation of societies. Comparative study of civilizations]. 416 p. [In Russian].
13. Eisenstadt, S. N. 1966. Modernization: Protest and Change. Englewood Cliffs, N.J. : Prentice-Hall. 166 p. [In English].
14. Inglehart, R. 1997. Modernization and Postmodernization: Cultural, Economic, and Political Change in 43 Societies. New York : Princeton University Press. 453 p. [In English].
15. North, D. 1991. Institutions. In : The Journal of Economic Perspectives. Vol. 5 (1). 97-112. [In English]
16. Rustow, D. 1970. Transitions to Democracy: Toward a Dynamics Model. In : Comparative Politics. Vol. 2 (3), pp. 337–363. [In English].
17. The new Ukrainian Law On education: a major impediment to the teaching of national minorities' mother tongues (2017). Available at: <https://prm.ua/wp-content/uploads/2017/10/pdf.pdf>. [In English].
18. Touraine, A. 1988. Modernity and Cultural Specificities. In : International Social Science Journal. Vol 18, pp. 443–457. [In English].

УДК 394:342. 228](477)

Людмила Сорочук

ІДЕЯ КОНСОЛІДАЦІЇ НАЦІЇ В ДЕРЖАВНИХ СВЯТАХ ТА СИМВОЛАХ УКРАЇНИ

Анотація. Досліджено календар державних свят України та державних символів у системі національних цінностей українців в контексті сучасних дослідницьких підходів. Визначено, що ідея консолідації нації закладена в проведенні цілого ряду свят з використанням національної символіки на державному рівні в постколоніальний період. Виявлено, що державотворення нашої незалежної України ґрунтується на цінностях свободи, незалежності й патріотизмі. Проаналізовано історико-культурні особливості творення національних символів та державних свят України, враховуючи історичну спадщину виборювання незалежності нашої держави впродовж багатьох років, демонструючи кінець колоніального режиму сусідньої держави (24 серпня 1991 Верховна Рада Української РСР

проголосила Україну незалежною, демократичною державою і винесла «Акт проголошення незалежності України» на підтвердження всеукраїнським референдумом 1 грудня 1991 року). Зазначено, що державними символами України є Державний прапор України, Державний герб України і Державний Гімн України. Опис державних символів України та порядок їх використання встановлюються Законом, що приймається більшістю від конституційного складу Верховної Ради України (Стаття 20 Конституції України). Охарактеризовано календар державних свят України, де відзначають не тільки пам'ятні події національного державотворення (День Незалежності України, День перемоги над нацизмом у Другій світовій війні, День Конституції України, День захисника), а й культурні компоненти та духовні традиції українців, продемонстрованих у народно-релігійних святах: Різдва, Великодня, Трійці, Покрови Пресвятої Богородиці. Оцінено роль державних свят та символів у пробудженні національної свідомості, відчутті єдності йгуртування українства та розбудови незалежної України. Висвітлено позицію про те, що ідея консолідації нації в системі державних свят та державних символів є основою державотворення, а також має великий потенціал для консолідації громадян й виховання справжнього громадянина та патріота нашої держави.

Ключові слова: консолідація нації, державні свята, державні символи, Державний прапор України, Державний герб України, Державний гімн України, День Незалежності України, патріотизм.

Ludmyla Sorochuk

THE IDEA OF CONSOLIDATION OF THE NATION IN PUBLIC HOLIDAYS AND SYMBOLS OF UKRAINE

Abstract. The calendar of public holidays of Ukraine and state symbols in the system of national values of Ukrainians in the context of modern research approaches is researched. It is determined that the idea of consolidation of the nation is laid down in holding a series of holidays using national symbols at the state level in the post-colonial period. It is revealed that the state creation of our independent Ukraine is based on the values of freedom, independence and patriotism. The historical and cultural features of creation of national symbols and state holidays of Ukraine are analyzed, taking into account the historical heritage of the struggle for independence of our state for many years, demonstrating the end of the colonial regime of the neighboring state (August 24, 1991, the Supreme Council of the Ukrainian SSR proclaimed Ukraine as an independent, democratic state and issued the "Declaration of Ukraine's Independence" "in support of the All-Ukrainian Referendum on December 1, 1991). It is noted that the state symbols of Ukraine are the State Flag of Ukraine, the State Emblem of Ukraine and the State Anthem of Ukraine. The description of state symbols of Ukraine and the procedure for their use were established by the Law that was adopted by the majority of the constitutional composition of the Supreme Council of the Ukrainian (Article 20 of the Constitution of Ukraine). The calendar of public holidays of Ukraine is described and there are not only memorable events of the national state-creation (Independence Day of Ukraine, Day of victory over Nazism in the Second World War, Constitution Day of Ukraine, Day of Defender), but also cultural components and spiritual traditions of Ukrainians, that are demonstrated in national religious holidays: Christmas, Easter, Trinity, Holy Protection of the Blessed Virgin Mary. The last one is one of the greatest religious holidays that has become of particular importance for many reasons in Ukraine, and in 2017 this holiday has become even more urgent, since October 14 was recognized as a state holiday and is the Day of the Ukrainian Kozaks and Day of Defender.

The role of state holidays and symbols is estimated in the awakening of national consciousness, the feeling of Ukrainians' unity and the development of an independent Ukraine. It is revealed the position that the idea of consolidation of the nation in the system of state holidays and state symbols is the basis of state building, has great potential for consolidation of people and education of a true citizen and patriot of our country.

Keywords: nation's consolidation, state holidays, state symbols, the State flag of Ukraine, the State Emblem of Ukraine, the National Anthem of Ukraine, the Independence Day of Ukraine, patriotism.

Актуальність теми полягає в необхідності дослідження питань консолідаційних процесів української нації в постколоніальну добу та російсько-українського конфлікту. Це потребує обґрунтування та визначення багатьох чинників які впливають на ці процеси. Невід'ємним є узагальнення наукових пошуків багатьох дослідників у сфері соціогуманітаристики. Крім того, стає необхідним дослідження постколоніальної доби в Україні та специфіки процесів консолідації українців. Нові наукові підходи, теоретичні обґрунтування та практичне втілення допоможуть розкрити чинники єдності громадянського суспільства. Наголошуючи на актуальності дослідження консолідаційних процесів українства постколоніальної доби І. Грабовська зазначає: «Однією з найважливіших тем у межах даної проблематики має стати дослідження консолідаційних процесів, які обумовлюють остаточне завершення витворення модерної

політичної нації на теренах сучасної України, здатної на спротив та адекватні відповіді історичним викликам епохи. Адже саме модерна українська політична нація є умовою виживання української спільноти в глобалізованому світі та в умовах гібридної війни, розв'язаної Росією проти України» [1, с. 18].

Особливою ознакою націєтворення, формування національної ідеї як об'єднуючого, згуртовуючого фактора в процесах державотворення та формування громадянського суспільства є система символів державності та державних свят. Саме проблема пошуку взаємозв'язків між державою і суспільством в новому історичному періоді розвитку постала зі здобуттям Україною незалежності в 90-х роках ХХ ст. Специфіка таких взаємозв'язків своєрідно виявляється у проведенні державних свят та використанні державної символіки.

Метою дослідження є обґрунтування культурних компонентів в проведенні цілого ряду свят з використанням національної символіки на державному рівні та в родині як один із чинників консолідації українців.

Виклад основного матеріалу. У контексті українського національного відродження активізується державницький підхід і визначення державних свят і символів, де першочергово звертається увага на закладені основи демократичної розбудови України. Адже державотворення нашої незалежної України ґрунтується на цінностях свободи незалежності і патріотизмі. Після 1991 р. факт існування незалежної України став нормою життя для мільйонів українців, особливо молодших поколінь. Бажання “повернутися” в обійми Росії давно зникло. «Будь-яка спроба Росії повернути Київ чи Україну загалом під контроль Москви викличе різкий спротив» [12, с. 532]. Підтвердженням цієї думки є конфліктна ситуація на Сході України.

У наш складний час важливе значення для України є виборювання своєї незалежності й інтеграція в європейський простір. Українське демократичне суспільство обрало європейський шлях розвитку, зберігаючи свою культурність та національну самобутність, й разом з тим, поважаючи культурність інших народів. «Перед сучасною Україною стоїть нове складне завдання – вписування в сучасну Європу як принципово нова культурна якість (культуру тут розуміємо як спосіб буття людини у світі) [2, с. 22].

Тому, порушуючи зазначену проблему, як науковий пошук, вагомо є виділення і переосмислення тих культурних складових державних свят і символів, їхні політичні важелі, де розкривається потенціал для демократичного розвитку нації та консолідації українців. Варто зазначити, що державні свята та символи, крім позитивного впливу на розширення соціокультурологічного простору мають ще і важливе практичне завдання. Існує необхідність змінити перелік українських державних свят для подальшої консолідації нації [5;10]. Не можна не погодитись з думкою В. Дрепака, який говорить: «Символи державної влади акумулюють у собі нашарування значень і смислів, притаманній певній епосі, певному періоду державності, а також впливають на реальність, транслюючи соціальним групам ті потужні пласти значень і смислів, які були накопичені в минулому [3, с. 6-7]. Саме через церемонії проведення державних свят й використання символіки можна показати культурне розмаїття та історію боротьби за свободу, яку здобували українці не одне століття. Про культурний потенціал як чинник консолідації нації на прикладі національних свят України говорить у своїх дослідженнях і Г.Фесенко, зазначаючи: «Кожна нація творить власну систему національних свят, що відображає особливості її самоідентифікації і політичної культури. Щорічні

урочисті свята належать до символічних інструментів, що оперують унікальними фактами про минуле нації і демонструють, що спільнота є нацією... День незалежності демонструє «початок» руху від соціалістичного існування у поліетнічних державах (СРСР, Югославія) до демократичного самостійного розвитку [11, с. 94-95]. Дослідниця дуже вдало проводить паралелі і порівнює історико-культурні особливості творення державних свят України і Словенії упродовж 1990-2016 рр.

В статті 20 Конституції України зазначено, що Державними символами України є Державний прапор України, Державний герб України і Державний Гімн України. Опис державних символів України та порядок їх використання встановлюються Законом, що приймається більшістю від конституційного складу Верховної Ради України.

Державний герб України. Історія творення гербів на теренах нашої держави сягає прадавніх часів. В період язичництва, за міфологією, символом незалежності і міцності князівської влади був Перун, який описувався зі щитом і списом (як блискавка). Вже в княжий період державним гербом Київської Русі було зображення у вигляді золотого тризуба на блакитному фоні. Зображення тризуба археологи зустрічали на печатках, якими скріплювали важливі договори, на знаменах, на зброї, і на монетах за часів князя Володимира. Відомий історик В. Сергійчук, досліджуючи національну символіку України, наголошував: «Та не тільки на монетах використовується цей знак. Тризуб можна зустріти на цеглі підмурків Десятинної церкви у Києві, на плитах Успенської церкви у Володимирі-Волинському, збудованої в другій половині XI століття. Існує понад сорок версій, що пояснюють походження тризуба [8, с.7-8]. Історики, культурологи, філософи та інші дослідники в цьому напрямку, послуговуються різними версіями тлумачення зображення Тризуба. Назву декілька версій. Тризуб символізує: Волю, поєднання трьох стихій, зображення голуба, сокола, якоря, сокири, трисвічника, знак Трійці тощо. Науковці зазначають, що зустрічаються такі знаки і в Індії, Греції, Скандинавії, зафіксовані на наскельних малюнках, гончарних виробках, монетах, прикрасах. Вже на початку XX-го століття, після проголошення Української національної республіки у 1918 році, державним гербом стає тризуб, золотистого кольору на голубому фоні.

19 лютого 1991 р. Українським парламентом прийнято Постанову про Державний герб України – Тризуб, вважаючи його головним елементом великого герба України.

Державний прапор України. Виникнення прапорів сягає давніх часів і були святинєю держави, Кожен князь мав свій прапор із зображеною на ньому власної символіки. Прапор супроводжував князя і його військо у походах, демонструючи велич і міць війська. Призначалися спеціальні прапороносці, які були відповідальними за збереження прапора. Перші

відомості про синьо-жовтий прапор датуються 1410 роком, коли відбулася битва львівських ополченців з німецькими рицарями, де на блакитному фоні прапора був зображений жовтий лев, що спирається на скелю. (В. Сергійчук «Доля української національної символіки», – К. 1990р.). Часто історики згадують про те, що козацьким прапором було і червоне полотнище з білим хрестом. У фольклорних текстах передано інформацію про те як під час поховального обряду козаків покривали червоною китайкою (тканиною). «Уперше він був піднятий (замість червоно-чорного) 29 квітня 1918 р. на кораблі «Георгий Победоносець» у Севастополі. Указом гетьмана Павла Скоропадського від 18 липня 1918 р. було затверджено закон про Український державний військовий прапор, який мали підняти на всіх кораблях у портах України. Підкреслимо, що перший прапор Української Народної Республіки – жовто-блакитний [8, с.83]. Після незначної перерви синьо-жовтий прапор знову відновився і 28 січня 1992 р. Верховна Рада України прийняла Постанову про Державний прапор України. Ним став національний синьо-жовтий стяг.

Державний гімн України. Як відомо пісні-гімни були поширені серед війська. Козацький епос налічує чимало таких музичних творів Серед них «Нумо, хлопці, до зброї», «Пісня про Байду», «Ой на горі вогонь горить», «Засвіт встали козаченьки, «Мир вам, браття» та ін. В основу тексту Державного гімну України було покладено вірш «Ще не вмерла Україна» Павла Чубинського – українського вченого, етнографа та фольклориста. «Вивчаючи побут, світосприйняття, словесну та духовну культуру, він намагався зібрати якомога більше інформації про життя українців » [9, с.5]. Тому віру й сподівання на вільне життя українців П.Чубинський влучно передав у своєму віші. Текст був написаний в Києві у 1862 р. Трохи пізніше, музику до поезії написав Михайло Вербицький. Уперше пісня прозвучала у виставі «Запорожці» в1864 р. (м. Львів) з переробленою назвою «Ще не вмерло Запорожжя». У 1917 р. пісня «Ще не вмерла Україна» була визнана державним гімном Української Народної Республіки. Слова П.Чубинського «Ще не вмерла Україна, і слава, і воля, ще нам браття молодії, усміхнеться доля...» показали національну самосвідомість та важливість усвідомлення українцями мети – бути вільними на своїй землі.

Відродилася пісня-гімн у 1989 р. 14 лютого в Київському університеті імені Тараса Шевченка вперше з часів комуністичного режиму привселюдно прочитано текст пісні «Ще не вмерла Україна, і слава, і воля» [4, с. 367]. Ці ж слова пролунали і над могилою П.Чубинського в м. Бориспіль, під Києвом. Варто зазначити, що в 1991 р. відбулася музична редакція гімну. Було змінено в першому рядку дефініція *Україна* на *України* й стала Державним гімном.

Отже, з 1992 року жовто-блакитний прапор, герб у вигляді тризуба та гімн «Ще не вмерла

України, і слава, і воля» є державними символами незалежної України.

Відомо, що кожна нація вибудовує не тільки систему державних символів, а й цілий ряд державних свят. В Україні державні свята мають культурні компоненти і потенціал длягуртування громадян та єдності нації. Політична консолідація нації, здобуття незалежності та розбудова демократичної держави червоною ниткою показано в святкуванні *Дня Незалежності та Дня Конституції України.*

24 серпня-День Незалежності України. Зазначимо, що 24 серпня1991 р. Верховна Рада Української РСР проголосила Україну незалежною, демократичною державою. Вже 26 років ми живемо як вільна повноправна нація, залишившись вірними демократичним цінностям, незважаючи на агресію російського сусіда та розв'язання ним воєнного конфлікту в Донецькій та Луганській областях.

28 червня - День конституції України. Відзначимо те, що в 1996 році прийняттям даного державного документа Українським парламентом ознаменувався початком становлення і розвитку нової демократичної і незалежної країни. Можливо, для когось ці свята не більше ніж черговий вихідний, проте для кожного свідомого громадянина день Конституції України та День незалежності – це подія, з якої, власне, починається існування держави, як такої.

Гуртування родини в поєднанні з духовною єдністю нації представлено у святкуванні релігійних свят *Різдва, Великодня, Трійці.* Ці свята занесені до календаря державних свят України.

Згадаємо про *8 березня – Міжнародний жіночий день та 1, 2 травня – День міжнародної солідарності трудящих.* Зазначені дні, також, є державними святами й офіційно вихідними, але зберігають соціалістичну спадщину святкування колишнього СРСР.

Слушним є те, що Український інститут національної пам'яті на початку 2017 року запропонував впорядкувати календар державних свят і пам'ятних днів і пропонує для громадського обговорення розроблений ним проект Закону України «Про державні й інші свята, пам'ятні дати і скорботні дні». В тексті замість вихідного дня 8 березня пропонується встановити державне свято і вихідний Шевченківський день (9 березня). Замість 1-2 травня (залишається державним святом)– запровадити вихідний у другу п'ятницю вересня День сім'ї. Вихідний день 9 травня – День перемоги над нацизмом у Другій світовій війні (це свято залишається державним) перемістити на 8 травня – День пам'яті та примирення.

Консолідація нації для захисту своєї держави закладено у відзначенні *9 травня – Дня перемоги над нацизмом у Другій світовій війні.* Цей день є одним з найбільш шанованим у країнах колишнього Радянського Союзу (вшановують пам'ять загиблих).

14 жовтня – День захисника та День українського козацтва. В Радянський час популярним святом був День Червоної Армії. Після Другої Світової війни, в 1946-му році свято отримало нову назву «День Радянської Армії і Військово-Морського Флоту» й мало політичне забарвлення. В Україні День захисників Вітчизни закріплений на підставі Указу Президента незалежної України № 202/99 від 23-го лютого 1999-го року в переліку пам'ятних дат та професійних свят.

Однак останні події початку 2014-го року і неоголошена, так звана гібридна війна Росії проти України, змусили переосмислити українське суспільство щодо зв'язків в багатьох сферах з державою-агресором. Відповідно до Указу Президента України № 806/2014 від 14-го жовтня 2014-го року в Україні, з метою вшанування мужності і героїзму захисників незалежності і територіальної цілісності України, військових традицій та перемог українського народу, сприяння подальшому зміцненню патріотичного духу в суспільстві і на підтримку ініціативи громадськості, встановлено нове свято – «День захисника України», яке тепер відзначається щорічно 14-го жовтня, в день одного з великих православних свят запорізьких козаків – «Козацька Покрова» («Покров Пресвятої Богородиці»). Свято увібрало в себе й демонструє традиції пошани українського війська, яке гідно боронило й боронить нашу державу, показує патріотизм воїнів, які, передусім, є гарним прикладом для підростаючого покоління. Традиції святкування і святкові заходи Дня захисника України широко підтримуються як серед військових, так серед цивільного населення.

Висновки. Отже, державні свята та символи відтворюють пам'ять про здобуття незалежності і суверенітету нашої держави, підкріплюють важливість політичної єдності, громадянської консолідації, родинного гуртування. Тому, в наш час дуже важливо осмислення та подальші розвідки в розробці культурних практик в організації державних свят, які б посилили консолідаційні процеси в суспільстві. Вочевидь державні свята та символи, в яких закладені національні цінності, показують відчуття єдності українців та постають як вагомий чинник консолідації та гуртування нації, демонструючи кінець колоніального режиму сусідньої держави. Таким чином, державні свята й символи мають культурні компоненти і потенціал для консолідації громадян та творення незалежної України, виховання справжнього громадянина та патріота нашої держави.

1. Грабовська І. Актуальність дослідження консолідаційних процесів українства постколоніальної доби // Українознавчий альманах. Випуск 19. – Київ, 2016. – С. 16 -21.

2. Грабовська І. Національні міфи в контексті сучасних українських реалій (філософсько-

світоглядний аналіз). Монографія. – Ніжин: Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, ДС Міланік, 2007. – 141 с.

3. Дрешпак В. Символи державної влади і символи державного управління: спільне та відмінне// Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. пр./ редкол: С.М. Серьогін (гол. ред.) та ін. – Д.: ДРІДУ НАДУ, 2007. – Вип. 4 (30). – С. 3-10.

4. Зиль А. Народознавець. Павло Чубинський і його доба. – К.: ТОВ «Казка», 2009. – (Іл.). – 399 с.

5. Кузик А. Роздуми над святом української державності [Електронний ресурс] / Андрій Кузик // Українська правда; Історична правда. – 2012. – 23 серпня – Режим доступу: <http://www.istpravda.com.ua/articles/2012/08/23/99823/> [останнє відвідування: 12.10.2017].

6. Ларін С. Сутність та зміст поняття «національні цінності» в контексті сучасних дослідницьких підходів// Вісник НАДУ при Президентові України. Випуск 2. – Київ, 2016, – С. 44-49.

7. Найдъонов О. Національна ідея як потужний фактор консолідації українського суспільства. // Інститут вищої освіти Національної академії педагогічних наук України [електронний ресурс] – режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/10541/6/>

8. Сергійчук В. Національна символіка України: наук.-худож. кн.– К.: Веселка, 1992. – 109 с.

9. Сорочук Л. Українознавча основа фольклорно-етнографічних записів Павла Чубинського// Тези доповідей VI Міжнародної наукової конференції «Українська культура в історичному розвитку та державотворенні». – Київ, 2009. – С. 4-5.

10. Тищенко Ю., Симоненко І., Чупрій Л. Оптимізація системи державних свят в Україні у контексті формування національної свідомості українського народу // Національний інститут стратегічних досліджень [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/monitor/juni08/04.html> [останнє відвідування: 12.11.2017].

11. Фесенко Г. Культура як чинник консолідації нації. (На прикладі національних свят Словенії та України) // Українознавчий альманах. Випуск 19. – Київ, 2016, – С. 93-98.

12. Шпорлюк Р. Формування модерної нації: Україна. Росія. Польща / Переклад з англійської Георгія Касьянова, Миколи Климчука, Миколи Рябчука та ін. – К.: ДУХ І ЛІТЕРА. – 2013. – 552 с.

References:

1. Grabovs'ka I. 2016. Aktual'nist' doslidzhennya konsolidatsiynykh protsesiv ukrayinstva postkolonial'noyi doby.[Actuality of the researching of the Ukrainian nation's consolidation processes during the postcolonial period]. Article. Ukrayinoznachyuy al'manakh. Vypusk 19. Kyiv. S.16-21 (in Ukrainian).

2. Grabovs'ka I. 2007. Natsional'ni mify v konteksti suchasnykh ukrayins'kykh realiyy (filosofsko-svitohlyadnyy analiz). Monohrafiya. [National myths in the context of modern Ukrainian realities (philosophical and philosophical analysis). Monohrafiya]. Nizhyn: Vyd-

vo NDU im. M. Hoholya, DS Milanik. 141 s. (in Ukrainian).

3. Dreshpak V. 2007. Symvoly derzhavnoui vlady i symvoly derzhavnoho upravlinnya: spil'ne ta vidminne. [Symbols of state power and symbols of state administration: common and distinctive]. Article (in Ukrainian).

4. Zyl' A. 2009. Narodoznavets'. Pavlo Chubyns'kyi i yoho doba. [People's connoisseur. Pavlo Chubinsky and his period] Article. K.: TOV «Kazka». (II) 399 s. (in Ukrainian).

5. Kuzyk A. 2012. Rozdumy nad svyatom ukrayins'koyi derzhavnosti [Elektronnyy resurs]. Ukrayins'ka pravda; Istorychna pravda. Retrieved from URI (in Ukrainian).

6. Larin S. 2016. Sutnist' ta zmist ponyattya «natsvonal'ni tsinnosti» v konteksti suchasnykh doslidnyts'kykh pidkhodi. [The essence and content of the concept of "national values" in the context of modern research approaches]. Article. Visnyk NADU pry Prezydentovi Ukrainy. Vypusk 2. Kyiv. S. 44-49 (in Ukrainian).

7. Nayd'onov O. Natsionalna ideya yak potuzhnyy faktor konsolidatsiyi ukrayins'koho suspil'stva. [National idea as a powerful factor in the consolidation of Ukrainian society]. Article (in Ukrainian).

8. Serhiychuk V. 1992. Natsional'na symbolika Ukrainy: nauk.-khudozh. [National Symbols of Ukraine: scientific and art book]. Article. Kn. K.: Veselka, 1992. 109 s. (in Ukrainian).

9. Sorochuk L. 2009. Ukrayinoznavcha osnova fol'klorno-etnografichnykh zapysiv Pavla Chubyns'koho. [Ukrainian-based foundation of folklore and ethnographic records by Pavlo Chubinsky]. Tezy. Tezy dopovidey VI Mizhnarodnoyi naukovoyi konferentsiyi «Ukrayins'ka kul'tura v istorychnomu rozvytku ta derzhavotvorenni». Kyiv, 2009. S. 4-5 (in Ukrainian).

10. Tyshchenko Y., Symonenko I., Chupriy L. Optimization of the system of public holidays in Ukraine in the context of forming the national consciousness of the Ukrainian people. [Natsional'nyy instytut stratehichnykh doslidzhen']. Retrieved from URI. <http://old.niss.gov.ua/monitor/juni08/04.html> (in Ukrainian).

11. Fesenko H. 2016. Kul'tura yak chynnyk konsolidatsiyi natsiyi. [Culture as a factor in the consolidation of the nation. (On the example of national holidays of Slovenia and Ukraine)]. Article. Ukrayinoznavchyy al'manakh. Vypusk 19. Kyiv, S. 93-98 (in Ukrainian).

12. Shporlyuk R. 2013. Formuvannya modernoyi natsiyi: Ukrainy. Rosiya. Pol'shcha. [Culture as a factor in the consolidation of the nation. (On the example of national holidays of Slovenia and Ukraine)]. Article. Pereklad z anhliys'koyi Heorhiya Kas'yanova, Mykoly Klymchuka, Mykoly Ryabchuka ta in. K.: DUKH I LITERA. 2013. 552 s. [Formation of modern Nation: Ukraine. Russia. Poland] (in Ukrainian).

УДК 168.5224:[305:140.8(477)]

Юлія Стребкова

ДОСЛІДЖЕННЯ УЯВЛЕНЬ СТУДЕНТСТВА ПРО СУЧАСНУ УКРАЇНСЬКУ ЛЮДИНУ (ГЕНДЕРНІ АСПЕКТИ)

Анотація. Обґрунтована необхідність міждисциплінарного трансферу експериментальних даних у гендерних дослідженнях. Розглянуто можливість емпіричного соціально-філософського дослідження. Доведена цінність діагностичного малюнка для соціально-філософських досліджень гендерної взаємодії. Описана експериментальна постановка гендерної дилеми. З'ясовано, що застосування описаної методики знімає біполярність і протиставлення чоловічих та жіночих якостей.

Вперше були застосовані проєктивні малюнкові техніки для дослідження гендерних аспектів української людини. Робота містить приклади малюнків та опрацьовані кількісні дані у вигляді діаграм. Узагальнено результати гендерного дослідження соціальних смислів та соціальної структури українського соціуму. Доведено, що уявлення про українську людину є гендерно деформованими. Стверджується, що такі викривлені уявлення про жінок у суспільстві значно ускладнюють розробку державної політики і негативно позначаються на вирішенні суспільно-важливих завдань. Виявлено небезпеку, що і в майбутньому інтелектуальна, політична та економічна еліта не буде спроможною відповісти на виклики суспільства, бо орієнтується на уявлення, що не відповідають дійсності.

Зазначено необхідність перегляду застарілих шкільних тестів, педагогічних і психологічних методик, що формують у дитинстві викривлене уявлення про людину.

Ключові слова: гендерні дослідження, гендерна дилема, проєктивні методики, діагностичний малюнок, символи.

Julia Strebkova

RESEARCH OF REPRESENTATIONS OF STUDENTS ABOUT MODERN UKRAINIAN HUMAN (GENDER ASPECTS)

Abstract. The article represents the results of a 5-year research using the method "Draw a modern Ukrainian human". The study involved students of the National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Polytechnic Institute": Institute of Mechanical Engineering, Faculty of Sociology and Law, Faculty of Chemical Engineering and Printing and Publishing (different years of study). Both STEM and social and humanitarian subjects were represented: "Engineering Mechanics", "Mechanical Engineering", "Chemical